

תוכן עניינים

3	תקציר
3	רקע תיאורטי
3	מרחק פיזי
4	מרחק פסיכולוגי
4	מרחק פיזי ומרחק פסיכולוגי
6	מרחק פסיכולוגי ואמפתיה
8	מוסר ואמפתיה
9	רציונל המחקר
11	שיטה
17	ממצאים
19	דיון
26	ביבליוגרפיה
30	נספחים
30	נספח א': הסכמה מדעת ושאלון דמוגרפי
32	נספח ב': שאלון IRI
34	נספח ג': תוצאות

תקציר

המרחק הפיזי הוא המרחק האבסולוטי בין שני אובייקטים בעולם. עם זאת מכיוון שלפחות רובינו איננו מסתובבים עם כלי מדידה באמתחתנו כל העת, המרחק הפיזי האבסולוטי פחות רלוונטי לתפקוד שלנו. לעומת זאת המרחק הפסיכולוגי, שהינו המרחק שאנו חשים מאובייקט או אירוע, בהחלט מכתוב את אופן ההתנהגות שלנו. מחקרים בעבר הראו שככל שאנו מצויים קרוב יותר למאורע נוכל לחוש אמפתיה גדולה יותר לשחקנים בו, וככל שנחוש אמפתיים יותר כך תהיה לנו נטייה להתנהגות מוסרית יותר כלפי אותם שחקנים. עם זאת, לעניות דעתנו, ועם כל הצנעה המתבקשת, עד עתה הנושא לא נבחן בצורה מקיפה ומסודרת. שאלת המחקר הייתה מה טיב הקשר בין מרחק פיזי, מרחק פסיכולוגי, אמפתיה והתנהגות מוסרית. ואשר על כן נערך המחקר הנוכחי בו השתתפו 60 נבדקים שהוקצו לארבעה תנאי מחקר: מרחק פיזי (גדול/קטן) X מרחק פסיכולוגי (גדול/קטן) ונמדדה רמת האמפתיה שלהם ורמת ההתנהגות המוסרית שלהם. בפני הנבדקים הוצגה תמונה של גבר או אישה בני גילם. הנבדקים נתבקשו להשיב על שתי דילמות מוסריות (2 עבור כל תמונה), לבסוף המשתתפים מלאו שאלון אמפתיה. תוצאות המחקר הראו כי קיים קשר שלילי מובהק בין רמת המרחק הפיזי והפסיכולוגי לבין רמת האמפתיה, כך שככל שהמרחק קצר יותר כך גדולה יותר רמת האמפתיה המובעת, וכן שקיים קשר חיובי מובהק בין רמת האמפתיה לבין ההתנהגות המוסרית. לא נמצא קשר בין המרחק הפיזי למרחק הפסיכולוגי, דבר שנבע מקושי טכני במערכת המחקר. לסיכום, ניתן לראות שככל שהאדם חש עצמו קרוב יותר לסיטואציה הוא מתנהג באופן אמפתי יותר, ואשר על כן קשוב יותר לסביבתו, מתוך שכך הוא מתנהג בהתנהגות מוסרית יותר. המחקר הנוכחי אינו חף ממגבלות, ואשר על כן בגלל חשיבות הנושאים בהם הוא דן מן הראוי לערוך רפליקציה על ידי וריאציות של המחקר הנוכחי.

רקע תיאורטי

מרחק פיזי

מרחק פיזי הינו מושג הבא לתאר את המרחק בין שני עצמים או אנשים. במילים אחרות, מרחק פיזי הוא התגלמות אורך הקו הדמיוני הקיים בין שני העצמים, כך שחישובו, מבטא את המרחק הפיזי בניהם. על כן, התייחסות פשוטה וישירה למרחק הינה מדידה, מוחלטת, ואף זהה כאשר בוחנים את המרחק מעצם אחד לשני, ובין העצם השני לראשון, במציאות פיזיקלית סטנדרטית (Fujita, Henderson, Eng, Trope & Liberman, 2006).

מרחק פסיכולוגי

בנוסף למרחק פיזי, קיים גם ממד של מרחק פסיכולוגי בין אובייקטים (Trope & Liberman, 2003). ישנה מציאות אובייקטיבית, שמכתיבה את המרחק הפיזי, אך תפיסתה אצל כל פרט הופכת אותה לסובייקטיבית, שמולידה את המרחק הפסיכולוגי. נקודת ההתייחסות היא האני העצמי "כאן ועכשיו" וכל דבר שאנו חווים שלא קורה לנו אישית כאן ועכשיו נכלל לקטגוריה של "רחוק פסיכולוגית" ככל שחשים שהגירוי או המאורע רחוק מאתנו כך המרחק הפסיכולוגי יהיה גדול יותר (Trope & Liberman, 2003). כך שעל אף העובדה שהמרחק הפיזי והמרחק הפסיכולוגי אינם שווים, הם אכן מצויים בקורלציה חיובית.

בעולם התפיסה האנושית ישנם מספר מדדים שונים של מרחק: מרחק מרחבי, מרחק זמני, מרחק חברתי ומרחק היפותטי. לפי תיאוריית CLT, על אף העובדה שמדובר במרחקים שונים, הם בעלי משמעות אחת אחידה שמאגדת אותם יחד. הדבק המאחד את כל מדדי המרחק שזכרו לעיל נקרא: "מרחק פסיכולוגי", זהו מדד בסיסי שהמשמעות שלו הינה שהוא מוערך באופן אוטומטי (Trope & Liberman, 2014). המרחק הפסיכולוגי מאופיין בהיבט אגואיסטי: דהיינו נקודת התייחסות של העצמי, כאן ועכשיו והדרכים השונות בהן האובייקט יכול לנוע מנקודה זו על ידי מרחק בזמן, מרחק מרחבי, מרחק חברתי ומידת ההיפותטיות. מרחק פסיכולוגי מתייחס לתפיסה של "מת" קרה אירוע, "איפה" התרחש האירוע, "למי, זה קרה, ו"האם" אכן הוא קרה (Trope & Liberman, 2010).

מרחק פיזי ומרחק פסיכולוגי

הקשר בין מרחק פיזי לבין מרחק פסיכולוגי מתבטא בתיאוריה כפי שעיצב אותה אדוארד הול כבר בתחילת ה-60 (Hall, 1963), בשם תיאוריית הקרבה הבינאישית (Proxemics Theory) הקובעת כי המרחק בין אנשים משפיעה על תחושתם (מצבם הפסיכולוגי) ועל כן עקב כך, על התנהגותם. הול הראה, כי בדומה לחיות, בני אדם נוטים להעריך מרחקים פיזיים, ולהגיב פסיכולוגית לכך, תוך ניתוח (סמוי ולרוב בלתי מודע) של המשמעות החברתיות של מרחק זה. אם כמרחק אינטימי (בין כמה עשרות סנטימטרים), מרחק אישי (מעל מטר), מרחק חברתי (עד ומעל לשלוש מטרים) ולבסוף מרחק ציבורי (מעל לשלוש וחצי מטרים). בעוד שמרחקים אלו מוסכמים לרוב